

COVID-19 ПАНДЕМИЯСИ ДАВРИДА АЛКОГОЛЛИ МАҲСУЛОТЛАРИНИ СУИСТЕЪМОЛ ҚИЛИШ ЎЗГАРИШЛАРИНИ КЛИНИК БАҲОЛАШ

Тураев Бобир Темирпулотович

Самарқанд давлат тиббиёт университети, Ўзбекистон Республикаси, Самарқанд ш.

КЛИНИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ИЗМЕНЕНИЙ ЗЛОУПОТРЕБЛЕНИЯ АЛКОГОЛЕМ ВО ВРЕМЯ ПАНДЕМИИ COVID-19

Тураев Бобир Темирпулотович

Самаркандский государственный медицинский университет, Республика Узбекистан, г. Самарканд

CLINICAL ASSESSMENT OF CHANGES IN ALCOHOL ABUSE DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Turaev Bobir Temirpulotovich

Samarkand State Medical University, Republic of Uzbekistan, Samarkand

e-mail: bobir.turaev.89@mail.ru

Резюме. COVID-19 пандемияси натижасида спиртли ичимликларни истеъмол қилиши бузилиши билан касалланганлар сони кўпайиши хавфи мавжуд. Ижтимоий изоляциядан келиб чиққан ижтимоий учрашувларнинг камайиши спиртли ичимликларни истеъмол қилишни камайитириши билан боғлиқ бўлиши мумкин. Бироқ, кундалик ҳаёт ва ижтимоий фаолиятдаги янги чекловлар туфайли, кўпроқ одамлар ёлғиз ичишади ва бу хавфлироқдир. Ушбу тадқиқотнинг мақсади коронавирус касаллиги (COVID-19) пандемиясининг карантин даврида спиртли ичимликларни истеъмол қилишининг миқдори ва сифатига таъсирини ўрганишдан иборат. Тадқиқот учун алкоголизм 2-босқич таъхиси билан диспансер рўхатда турувчи, ҳафтада 1-2 марта доимий спиртли ичимликларни истеъмол қилувчилар ва фақатгина тугилган кун ёки байрамларда спиртли ичимликларни истеъмол қилувчи шахслар танлаб олинди. Текширилувчиларнинг аксарияти COVID-19 пандемияси даврида спиртли ичимликларни истеъмол қилиш частотаси билан боғлиқ одатларини ўзгартирди. Спиртли ичимликларни истеъмол қилиш частотаси барча гуруҳларда пивога нисбатан ароқ суиистеъмол қилиш ортганини кўрсатди.

Калим сўзлар: COVID-19 пандемияси, спиртли ичимликларни истеъмол қилиши, алкоголизм 2-босқич.

Abstract. There is a risk of an increase in the number of people with alcohol consumption disorders as a result of the COVID-19 pandemic. The decrease in social encounters resulting from social isolation may be related to the reduction in alcohol consumption. However, due to new restrictions in daily life and social activities, more people drink alone, and this is more dangerous. The aim of this study was to investigate the impact of the pandemic of coronavirus disease (COVID-19) on the quantity and quality of alcohol consumption during quarantine. For the study, individuals with a diagnosis of stage 2 alcoholism who were on the dispensary register, who regularly consumed alcohol 1-2 times a week, and who consumed alcohol only on birthdays or holidays were selected. Most of the subjects changed their habits related to the frequency of alcohol consumption during the COVID-19 pandemic. The frequency of alcohol consumption showed an increase in vodka abuse compared to beer in all groups.

Key words: COVID-19 pandemic, alcohol consumption, alcoholism stage 2.

Долзарблиги. COVID-19 пандемиясининг тез кучайиши глобал аҳоли саломатлигига жиддий таҳдид солмоқда. Бу жамоат жойларини ёпиш, саёҳат ва ҳаракатланишни чеклаш каби миллий ва глобал аралашувларга олиб келади. Пандемиянинг рухий саломатлиги ва психологик-ижтимоий оқибатлари ҳақида ташвиш бор. Пандемия тарқалишини чеклашдан манфаатдорлик бутун дунё бўйлаб энг муҳим устувор йўналиш

ҳисобланади, аммо бу янги чоралар одатий фаолият, тартиблар, шахсий ҳуқуқ ва эркинликларга таъсир кўрсатди. Булар ижтимоий тартибсизлик, ҳаддан ташқари реакция, кўркув, ёлғизликнинг кучайиши, депрессия, ўз жонига қасд қилиш ҳаракати ва зарарли спиртли ичимликларни истеъмол қилишга ёрдам беради [1].

Психологлар COVID-19 пандемияси натижасида спиртли ичимликларни истеъмол қилиш

бузилиши билан касалланганлар сонининг кўпайиши хавфидан хавотирда. Шундай қилиб, ижтимоий изоляциядан келиб чиққан ижтимоий учрашувларнинг камайиши спиртли ичимликларни истеъмол қилишни камайитириш билан боғлиқ бўлиши мумкин. Бироқ, бошқа томондан, кундалик ҳаёт ва ижтимоий фаолиятдаги янги чекловлар туфайли, кўпроқ одамлар ёлғиз ичишади ва бу ичимлик услуби ижтимоий спиртли ичимликлар ичишдан кўра хавфлироқдир [2]. Бундан ташқари, ҳозирги эпидемиологик вазият туфайли стресснинг юқори даражаси спиртли ичимликларни истеъмол қилишнинг кўпайишига олиб келиши мумкин [3].

Табиий ёки экологик офатлар кўпинча руҳий тушкунлик, хавотир ва психоактив моддаларни истеъмол қилиш каби руҳий ва хатти-ҳаракатларнинг бузилишига олиб келади [6, 11]. Стрессдаги ўзгаришлар ва ёмон қарор қабул қилиш қобилияти стресс туфайли спиртли ичимликларни истеъмол қилиш хавфини оширади [8, 9].

Адабиётлар карантин даврида спиртли ичимликларни истеъмол қилишни назорат қилиш муҳимлигини таъкидланади ва иккита мумкин бўлган назарияни қайд этади: хавотир ва депрессия туфайли спиртли ичимликлар истеъмолининг кўпайиши ёки спиртли ичимлик киришнинг қийинлиги туфайли камайиши [5, 7, 10].

Баъзи тадқиқотлар шуни кўрсатадики, COVID-19 пандемиясига жавоблар уйда ичиш билан боғлиқ соғлиқ ва ижтимоий зарарни кучайтириши мумкин [4]. Бироқ, коронавирус пандемияси, блокировка ва узоқ муддатли изоляциянинг спиртли ичимликларни истеъмол қилиш ва нотўғри фойдаланиш билан боғлиқ соғлиғига потенциал таъсири ўртасидаги боғлиқлик ҳали ҳам номаълум. Пандемия авж олган пайтда алкогольли ичимликларни истеъмол қилиш бўйича бир нечта статистик маълумотлар мавжуд.

Тадқиқот мақсади: COVID-19 пандемияси даврида спиртли ичимликларни истеъмол қилиш частотасини баҳолаш.

Тадқиқот материаллари ва усуллари. Тадқиқот Самарқанд вилоятида олиб борилди. Текшириш учун 90 киши танлаб олинди, уларнинг ўртача ёши $29,6 \pm 9,4$ ёш. Сўровда тўпланган ижтимоий-демографик маълумотларга ёши, яшаш жойи, маълумоти, иш билан бадлиги киради. Анкета пандемия даврида касбий фаолият ва уйда ўтказган вақт, шунингдек, коронавирус пандемияси авж олишдан олдин ва авж олиш вақтида спиртли ичимликларни (пиво, вино, спиртли ичимликлар) истеъмол қилиш частотаси ҳақидаги саволлардан иборат эди. Маълумотларни статистик таҳлиллар амалга

оширилди. Статистик таҳлил COVID-19 пандемияси даврида спиртли ичимликларни истеъмол қилиш частотаси ва демографик ва хулқ-атвор омиллари каби ўзгарувчилар ўртасидаги боғлиқликни аниқланган. Тадқиқот сифатида олинган беморлар уч гуруҳга бўлинди. Асосий гуруҳ алкогольизм касаллиги мавжуд бўлган (Алкоголизм 2-босқич ташхиси билан Самарқанд вилоят наркологиya диспансерида рўхатда турувчи) 30 та беморлар. Назорат гуруҳи I да ҳафтада 1-2 марта доимий спиртли ичимликларни истеъмол қилувчи (Самарқанд вилоят наркологиya диспансерида рўхатда турмайдиган) 30 та шахслар. Назорат гуруҳи II да фақатгина туғилган кун ёки байрамларда спиртли ичимликларни истеъмол қилувчи 30 та респондент.

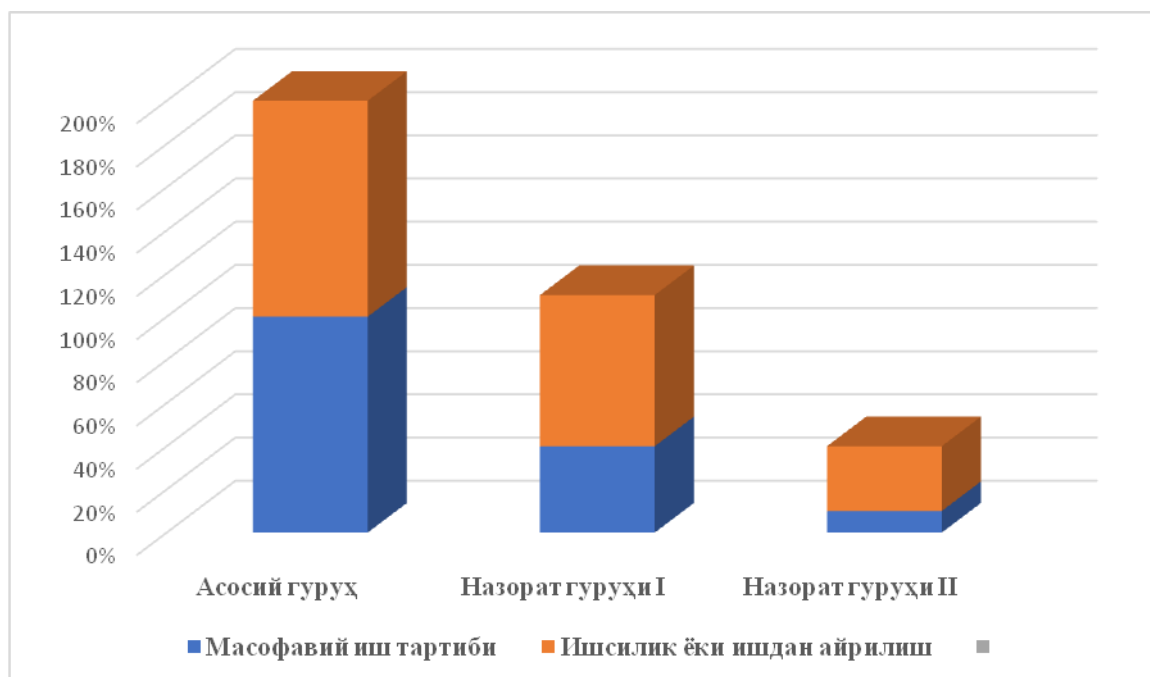
Тадқиқот натижалари ва уларнинг муҳокамаси. Тадқиқотда 90 киши иштирок этди. Асосий гуруҳ респондентларда олий маълумотли 20% ёки ўрта махсус маълумотга эга 60%, 20% ўрта маълумотли. Назорат гуруҳи I да олий маълумотли 30% ёки ўрта махсус маълумотга эга 60%, 10% ўрта маълумотли. Назорат гуруҳи II да аксарият олий маълумотли 70%, ўрта махсус маълумотга эга 20%, 10% ўрта маълумотли.

Пандемия даврида пиво ва ароқ суиистеъмол қилиш частотасида пандемиядан олдинги даврга нисбатан сезиларли ўзгарувчанлик аниқланди. Асосий гуруҳ респондентларда пиво 14,2% ва ароқ суиистеъмол қилиш частотасида 37,2% ошган. Назорат гуруҳи I да пиво истеъмол қилиш частотаси деярли ўзгармаган 2,1 % ва ароқ суиистеъмол 8,6 % ошган. Назорат гуруҳи II пиво ва ароқ суиистеъмол қилиш камайган.

Пандемия даврида асосий гуруҳда респондентларнинг ёши ва пиво истеъмол қилиш частотаси ($p = 0,56$), ароқ суиистеъмол қилиш ($p = 0,15$) ўртасида сезиларли боғлиқлик йўқ эди. Назорат гуруҳи I да ароқ суиистеъмол қилиш 20-28 ёш гуруҳида (16,5%) юқори бўлган бўлса, бошқа ёш тоифаларидаги одамлар орасида бу фоиз пастрок эди (6,9%).

Пандемия давридаги меҳнат фаолиятига қараб спиртли ичимликларни истеъмол қилиш таҳлилига асосланиб, биз ҳозирги иш тартибининг ўзгариши спиртли ичимликларни истеъмол қилиш частотасига сезиларли таъсир қилади деган хулосага келишимиз мумкин (1-расм).

Оддий иш тартибининг масофавий иш тартибига ёки вақтинчалик ишдан бўшатишга ўзгариши (ишдан бўшатишдан, ишдан бўшатишдан ва эпидемиологик вазият яхшилангандан кейин ишга қайтиши мумкин бўлган ишсизлардир) частотанинг ўзгаришига олиб келади. Асосий гуруҳ респондентлар 100 фоиз спиртли ичимликларни истеъмол қилишди.

Расм 1. COVID-19 пандемияси даврида масофадан туриб ишлайдиган ва ишдан ажралган респондентларнинг алкогольли маҳсулотлар суистеъмолида ўзгаришлар ($p < 0,001$)

Назорат гуруҳи I да иш жойида оддий соатларда ёки масофадан туриб ишлайдиган респондентларнинг 40 фоизиди спиртли ичимликларни истеъмоли қилишнинг ўзгариши кузатилди. Вақтинчалик ишсизлик ёки ишдан ажралган респондентларда 70% спиртли ичимликларни кўпроқ истеъмоли қилишни маълум қилди, Назорат гуруҳи II масофадан туриб ишлайдиган респондентларнинг 10% спиртли ичимликларни истеъмоли қилиш ҳолатлари ўзгариши кузатилди ва ишдан ажралганларнинг 30% спиртли ичимликларни кўпроқ истеъмоли қилиши аниқланди.

Яшаш жойига қараб спиртли ичимликларни истеъмоли қилишнинг ўзгариши қишлоқ ва шаҳар аҳолиси солиштирилди. Ушбу текшириш натижасида қуйдаги кўрсаткичлар намоён бўлди. Асосий гуруҳда қишлоқ ва шаҳар аҳолиси орасида бир хил миқдорда спиртли ичимликларни истеъмоли қилишнинг кўпайиши кузатилди. Назорат гуруҳи I да қишлоқ аҳолиси ўртасида пиво истеъмоли қилиш 6,8% га ортди ва ароқ суистеъмоли қилиш 42 % га ортди. Назорат гуруҳи II пиво ва ароқ суистеъмоли қилиш камайган буга доимий оила шароитида бўлиш сабаб қилиб кўрсатилган.

Хулоса: Аксарият текширилувчиларда COVID-19 пандемияси даврида спиртли ичимликларни истеъмоли қилиш частотаси билан боғлиқ одатларини ўзгартирди. Спиртли ичимликларни истеъмоли қилиш частотаси барча гуруҳларда пивога нисбатан ароқ суистеъмоли қилиш ортганини кўрсатмоқда. Пандемия давридаги меҳнат фаолияти ва яшаш жойига қараб спиртли ичимликларни истеъмоли қилиш

таҳлили асосий гуруҳ респондентларига меҳнат шароити ва яшаш жойининг аҳамияти аниқланмади. Ҳафтада 1-2 марта доимий спиртли ичимликларни истеъмоли қилувчиларда спиртли ичимликларни истеъмоли қилиш сезиларли даражада ортди. Фақатгина туғилган кун ёки байрамларда спиртли ичимликларни истеъмоли қилувчиларда эса спиртли ичимликларни истеъмоли қилиш камайиши ёки бутунлай тўхтатиш кузатилди.

Адабиётлар:

1. World Health Organization. Mental health and psychosocial considerations during the COVID-19 outbreak, 18 March 2020. No. WHO/2019-nCoV/MentalHealth/2020.1. World Health Organization, 2020.
2. Reynolds J., Wilkinson C. Accessibility of 'essential' alcohol in the time of COVID-19: casting light on the blind spots of licensing? //Drug and Alcohol Review. – 2020. – Т. 39. – №. 4. – С. 305-308.
3. Ahmed M. Z. et al. Epidemic of COVID-19 in China and associated psychological problems //Asian journal of psychiatry. – 2020. – Т. 51. – С. 102092.
4. Lee S. A. Coronavirus Anxiety Scale: A brief mental health screener for COVID-19 related anxiety //Death studies. – 2020. – Т. 44. – №. 7. – С. 393-401.
5. Очилов У. У., Тураев Б. Т. и др. Клинические особенности психопатического поведения у подростков с психическими расстройствами //Вестник науки и образования. – 2020. – №. 23-3 (101). – С. 71-74.
6. Очилов У. У., Тураев Б. Т., Хушвактова Д. Х. Распространенность когнитивных нарушений у

пациентов с алкоголизмом // Вестник науки и образования. – 2020. – №. 17-2 (95). – С. 104-106.

7. Ризаев Ж.А., Ризаев Э.А., Кубаев А.С. Роль иммунной системы ротовой полости при инфицировании пациентов коронавирусом SARS-CoV-2 // Здоровье, демография, экология финноугорских народов. – 2020. – №. 3. – С. 67-69.

8. Ризаев Ж.А., Ахророва М. Особенности поражения полости рта при инфекции Sars-Cov-2 // Stomatologiya, 2021, стр. 59-63.

9. Тураев Б. Т. и др. Диагностика и лечение коморбидности алкоголизма и депрессивных расстройств // Вестник науки и образования. – 2021. – №. 4-2 (107). – С. 26-30.

10. Тураев Б. Т., Хаятов Р. Б. Особенности электроэнцефалографических показателей у больных алкогольной зависимостью // Актуальные проблемы психиатрии и наркологии в современных условиях. – 2019. – С. 150-151.

11. Тураев Б. Т., Хаятов Р. Б. Преморбидные особенности личности и суицидальное поведение больных алкоголизмом позднего возраста // Актуальные проблемы психиатрии и наркологии в современных условиях. – 2019. – С. 151-153.

12. Тураев Б. Т., Хаятов Р. Б. Суицидальные намерения у лиц с синдромом алкогольной зависимости при наличии депрессивных расстройств // Вестник врача. – 2019. – №. 2. – С. 114-116.

13. Хаятов Р. Б., Тураев Б. Т. и др. Аффективные расстройства у больных алкогольной зависимостью как фактор риска развития суицидального поведения // Достижения науки и образования. – 2019. – №. 11. – С. 52.

14. Фаттаева Д.Р., Ризаев Ж.А., Рахимова Д.А. Nafas olish patologiyasi bilan kasallangan bemorlarda COVID-19 dan keyin surunkali

geymoritni davolashga kompleks yondashuv // Узбекский Медицинский Журнал. – 2021. – Т. 2. – №. 2.

15. Fattayeva D. R., Rizayev J. A., Rakhimova D. A. Improvement of methods for correction of clinical and immunological disorders in comorbid state of chronic geymoritis after COVID-19 // Art of Medicine. International Medical Scientific Journal. – 2021. – Т. 1. – №. 1.

КЛИНИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ИЗМЕНЕНИЙ ЗЛОУПОТРЕБЛЕНИЯ АЛКОГОЛЕМ ВО ВРЕМЯ ПАНДЕМИИ COVID-19

Тураев Б.Т.

Резюме. Существует риск увеличения числа людей с нарушениями потребления алкоголя в результате пандемии COVID-19. Уменьшение количества социальных контактов в результате социальной изоляции может быть связано с сокращением потребления алкоголя. Однако из-за новых ограничений в повседневной жизни и общественной деятельности все больше людей пьют в одиночку, а это более опасно. Целью исследования было изучить влияние пандемии коронавирусной болезни (COVID-19) на количество и качество употребления алкоголя во время карантина. Для исследования были отобраны лица с диагнозом алкоголизм 2 стадии, состоявшие на диспансерном учете, регулярно употреблявшие алкоголь 1-2 раза в неделю и употребляющие алкоголь только в дни рождения или праздники. Большинство испытуемых изменили свои привычки, связанные с частотой употребления алкоголя во время пандемии COVID-19. Частота употребления алкоголя показала увеличение злоупотребления водкой по сравнению с пивом во всех группах.

Ключевые слова: пандемия COVID-19, потребление алкоголя, алкоголизм 2 стадии.